

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

РАЗПОРЕЖДАНЕ

гр. София, 23.04. 2026 г.

Постъпило е искане по чл. 125 вр. чл. 124, ал. 1, т. 1 ЗСВ от министъра на труда и социалната политика за приемане на тълкувателно решение с твърдение за наличие на противоречива практика по прилагането на чл. 84, ал. 3 СК (обн. ДВ, бр. 106 от 2023 г., в сила от 22.12.2023 г.). С цитираната разпоредба за първи път се регламентира вписване въз основа на съдебно решение в предвидената за създаване до 31.12.2026 г. Национална електронна информационна система за пълно осиновяване (НЕИСПО) на децата, настанени по реда на Закона за закрила на детето в социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа, или в приемно семейство, когато в срока по чл. 92, ал. 2 СК родителят е поискал прекратяване на настаняването и връщане на детето или промяна на мярката и настаняване в семейство на роднини или близки, но не са изпълнени условията за това поради неоказване на съдействие от страна на родителите, не са отпаднали основанията за настаняване извън семейството по чл. 25, ал. 1, т. 2, 3 или 4 ЗЗДет., или няма семейство на роднини или близки, което да е дало съгласие за временно настаняване на детето по чл. 27, ал. 3 ЗЗДет.

Предложението е за тълкуване на закона с оглед преодоляване на установената противоречива съдебна практика с формулиран въпрос:

„Как се извършва вписване на деца за пълно осиновяване по чл. 84, ал. 3 от Семейния кодекс (в сила от 22.12.2023 г.)?“

Според изложените в искането съображения различните подходи в съдебната практика относно вписването по чл. 84, ал. 3 СК създават съществени затруднения в дейността на териториалните структури на Агенцията за социално подпомагане (АСП) по вписване на деца за осиновяване в действащата към момента Национална електронна информационна система за децата, които могат да бъдат осиновени при условията на пълно осиновяване. Една част от съдилищата постановяват решения за вписване на деца съгласно новата разпоредба на чл. 84, ал. 3 СК, а други – прекратяват производствата като недопустими. От изготвен от АСП анализ на съдебната практика се установява, че от общо 81 съдебни акта, постъпили в АСП за периода от 1 юли 2025 г. (когато са обнародвани промените в Наредба № РД-06-46 от 2024 г.) досега, едва 16 съдебни решения допускат вписване на деца за пълно осиновяване по чл. 84, ал. 3 СК. Основният мотив за прекратяване на производствата е свързан с възприетото в преобладаващата съдебна практика тълкуване на § 36 от ПЗР на ЗИД на СК, съгласно който делата,

образувани преди 31 декември 2026 г., се довършват по досегашния ред. В този смисъл съдилищата приемат, че до посочената дата е приложим предходният административен ред без съдебна фаза. Поради това новата уредба по чл. 84, ал. 3 СК се счита за неприложима, а образуваните производства се прекратяват като недопустими. По този начин, без да има отлагателно влизане в сила на чл. 84, ал. 3 от СК, преобладаващата съдебна практика приема, че влязлата в сила на 22.12.2023 г. разпоредба не следва да се прилага. Това пречатства вписването на децата за осиновяване след неуспешна реинтеграция. По данни на АСП, въпреки разпоредбите на СК и последните промени в Наредба № РД-06-46 от 04.11.2024 г. (обн, ДВ, бр. 58 от 2025 г., в сила от 19.11.2024 г.), продължава да се наблюдава липса на синхрон между действащата нормативна уредба и правоприлагането с оглед различното интерпретиране и прилагане от съдебните органи на чл. 84, ал. 3 СК.

Съгласно становището на министъра на труда и социалната политика на Република България, преобладаващата съдебна практика се обединява около становището, че по аргумент от § 36 от ПЗР на ЗИД на СК до въвеждане в експлоатация на НЕИСПО всички процедури по гл. Осма от Семейния кодекс „Осиновяване“ следва да се разглеждат и довършват по досегашния административен ред, по който компетентността е възложена на директорите на Регионалните дирекции за социално подпомагане (РДСП). Отчетено е, че такава е и застъпената позиция от състави на Върховния касационен съд, обективизирана в мотивите към определение № 5320 от 20.11.2025 г. по ч. гр. д. № 3587/2025 г., определение № 851 от 23.02.2026 г. по ч. гр. д. № 444/2026 г. и определение № 875 от 24.02.2026 г. по ч. гр. д. № 4967/2025 г. Съгласно приетото в посочените съдебни актове при действащата редакция на § 36 от ПЗР на ЗИД на СК и при липса на създадена и функционираща НЕИСПО, по отношение на процедури за вписване в регистъра на деца за пълно осиновяване, започнали преди 31.12.2026 г., следва да се прилага досегашният ред. Съгласно този ред вписването, респективно отказът за вписване, се извършва със заповед на директора на съответната РДСП, която подлежи на оспорване по реда на Административнопроцесуалния кодекс, без да е необходима предварителна съдебна намеса. Не може да са основание за друг извод разпоредби от приет по приложението на чл. 83, ал. 4 СК подзаконов нормативен акт (Наредба № РД-06-46/04.11.2024 г. за реда за вписването, воденето, съхраняването, поддържането и функционирането на Националната електронна информационна система за пълно осиновяване), за който е предвидено, че влиза в сила от датата на въвеждане в експлоатация на НЕИСПО.

В този смисъл са цитирани и актове на първоинстанционни и въззивни съдилища в страната, обективизирани в: определение № 427 от 11.08.2025 г. по гр. д. № 521/ 2025 на Районен съд - Попово; определение № 496 от 17.08.2025 г. по гр. д. № 419/2025 г. на Районен съд - Велики Преслав; определение № 1256 от 29.08.2025 г. по в. ч. гр. д. № 669/2025 г. на Окръжен съд - Плевен, с което се потвърждава определение № 4076 от 11.08.2025 г. по гр. д. № 4844/2025 г. на Районен съд - Плевен; определение № 4891 от 01.10.2025 г. по гр. д. № 5905/2025 г. на Районен съд - Плевен; определение № 803 от

10.11.2025 г. по гр. д. № 1376/2025 г. на Районен съд - Тетевен; определение № 3860 от 18.12.2025 г. по в. ч. гр. д. № 3237/2025 г. на Окръжен съд - Пловдив, с което се потвърждава определение № 493 от 17.11.2025 г. по гр. д. № 727/2025 г. на Районен съд - Първомай; определение № 1519 от 17.12.2025 г. по в. ч. гр. д. № 1273/2025 г. на Окръжен съд - Благоевград, с което се потвърждава определение № 1394 от 01.08.2025 г. на Районен съд - Разлог по гр. д. № 64/2025 г.; определение № 46 от 14.01.2026 г. по гр. д. № 36/2026 г. на Районен съд - Бяла; определение № 98 от 11.02.2026 г. по гр. д. № 131/2026 г. на Районен съд - Бяла Слатина.

В противовес на така установената съдебна практика министърът на труда и социалната политика сочи, че друга група съдебни състави се произнасят със съдебни решения за вписване по чл. 84, ал. 3 СК, като излагат различни по съдържание и характер мотиви.

Изтъкнато е определение № 484 от 28.07.2025 г. по в. ч. гр. д. № 460/2025 г. на Окръжен съд - Перник, с което се отменя изцяло определение № 2277 от 18.07.2025 г. на Районен съд - Перник с мотив, че с разпоредбата на § 7 от Преходните и заключителни разпоредби на Наредба № РД-06-46 от 04.11.2024 г. за реда за вписване, водене, съхраняване, поддържане и функциониране на Националната електронна информационна система за пълно осиновяване, публикувана в ДВ, бр. 97 от 15.11.2024 г., в сила от 19.11.2024 г., е регламентирано, че производството по реда на чл. 84, ал. 3 СК се осъществява по съдебен ред. В този смисъл съдът възприема тълкуването на ал. 1 във връзка с ал. 2 на § 7 от Преходните и заключителни разпоредби на наредбата и съответно отменя обжалваното определение и връща делото първоинстанционния съд за продължаване на съдопроизводствените действия.

С решение № 144 от 30.09.2025 г. по гр. д. № 1024/2025 г. Районният съд - гр. Мездра допуска вписване в регистъра на деца за пълно осиновяване, воден към РДСП - Враца, на основание чл. 84, ал. 3 СК. Излага аргументи, че в § 33, ал. 2, изр. първо от ПЗР към ЗИД на СК (обн., ДВ, бр. 106 от 2023 г., в сила от 22.12.2023 г.) е посочено, че до внедряването и въвеждането в експлоатация на Националната електронна информационна система за пълно осиновяване в информационната и комуникационна среда на Министерството на труда и социалната политика продължават да функционират по досегашния ред Националната електронна информационна система за децата, които могат да бъдат осиновени при условията на пълно осиновяване, както и регистрите на деца, които могат да бъдат осиновени при условията на пълно осиновяване. В този смисъл § 34, ал. 1 от ПЗР към ЗИД на СК предвижда, че Националната електронна информационна система на децата, които могат да бъдат осиновени при условията на пълно осиновяване, и Националният регистър на лицата, които желаят да осиновят дете при условията на пълно осиновяване, водени от Агенцията за социално подпомагане, както и регистрите на децата и осиновяващите, водени в регионалните дирекции за социално подпомагане, се поддържат до внедряването и въвеждането в експлоатация на Националната електронна информационна система за пълно осиновяване в информационната и комуникационна

среда на Министерството на труда и социалната политика. Към момента не е създадена Национална електронна информационна система за пълно осиновяване, поради което в съответствие с § 33, ал. 2, изр. първо от ПЗР към ЗИД на СК и § 34, ал. 1 от ПЗР към ЗИДСК (обн., ДВ, бр. 106 от 2023 г., в сила от 22.12.2023 г.), детето следва да бъде вписано в регистъра на деца за пълно осиновяване, воден към РДСП - Враца.“

Окръжният съд в гр. Кюстендил в свое определение № 611 от 14.10.2025 г. по в. ч. гр. д. № 437/2025 г., с което отменя определение № 1089 от 18.09.2025 г. на Районен съд - Дупница, приема, че не е налице противоречие между предвиденото в § 36 от ПЗР на ЗИД на СК и уредбата в § 7 от Преходните и заключителни разпоредби на Наредба № РД-06-46 от 04.11.2024 г. Застъпва разбиране, че с чл. 84, ал. 3 СК е уредена изцяло нова хипотеза, несъществува до измененията в СК, обнародвани в бр. 106 от 2023 г. на Държавен вестник, в сила от 22.12.2023 г., при която е допустимо вписване на дете в регистрите за пълно осиновяване. Доколкото производството по чл. 84, ал. 3 СК във връзка с § 7 от ПЗР на Наредба № РД-06-46 от 04.11.2024 г. е ново и не касае съществували до момента хипотези, по отношение на него не се прилага § 36 от ПЗР на СК, уреждащ реда, по който следва да бъдат разглеждани заварените процедури по глава Осма от СК „Осиновяване“, а не новите такива. Следователно, районният съд дължи произнасяне по исковата молба, като провери нейната редовност и наличието на материалните предпоставки, закрепени в нормата на чл. 84, ал. 3 СК.

В тази насока са цитирани още: решение № 775 от 06.08.2025 г. по гр. д. № 2918/2025 г. на Районен съд - Перник; решение № 150 от 06.10.2025 г. по гр. д. № 1002/2025 г. на Районен съд - Мездра; решение № 157 от 15.09.2025 г. по гр. д. № 456/2025 г. на Районен съд - Велики Преслав; решение № 1073 от 28.11.2025 г. по гр. д. № 1439/2025 г. на Районен съд - Добрич; решение № 1094 от 28.11.2025 г. по гр. д. № 3647/2025 г. на Районен съд - Перник; решение № 171 от 21.11.2025 г. по гр. д. № 1007/2025 г. на Районен съд - Бяла; решение № 899 от 13.11.2025 г. по гр. д. № 956/2025 г. на Районен съд - Хасково.

Според министъра на труда и социалната политика изложените обстоятелства създават сериозна правна несигурност при реализирането на процедурите по вписване на деца за пълно осиновяване и конкретно при наличие на условията по чл. 84, ал. 3 СК. Различните подходи на съдебните състави водят до забавяне на процедурите, до невъзможност административните органи да изпълнят ангажиментите си по чл. 84, ал. 3 СК, както и до нееднакво третиране на децата, за които са налице условията за пълно осиновяване. В този контекст се налага уеднаквяване на съдебната практика чрез постановяване на тълкувателно решение от Общото събрание на гражданската колегия на Върховния касационен съд. Това е необходимо, за да се осигури еднакво прилагане на чл. 84, ал. 3 СК, да се гарантира правната сигурност на всички участници в процеса на осиновяване и най-важното – да се защити правото на децата, за които са налице условията за вписване за пълно осиновяване по чл. 84, ал. 3 СК на сигурна, стабилна и трайна семейна среда, като се предотвратят всякакви забавяния или пречки за реализиране на техния най-добър интерес.

Предвид изложеното и на основание чл. 128, ал. 1 вр. чл. 125 вр. чл. 124, ал. 1, т. 1 ЗСВ и чл. 2 вр. чл. 6 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от ОСГК, ОСТК и ОСГТК на Върховния касационен съд (приети с решение на Пленум на ВКС от 15.11.2016 г.)

РАЗПОРЕЖДАМ:

I. Да се образува **тълкувателно дело № 3/2026 г.** по описа на ВКС - Гражданска колегия, за приемане на тълкувателно решение по следния въпрос, поставен в искането на Министъра на труда и социалната политика на Република България:

„Как се извършва вписване на деца за пълно осиновяване по чл. 84, ал. 3 от Семейния кодекс (в сила от 22.12.2023 г.)?“.

II. Определям комисия от състава на съдиите в Гражданска колегия за изготвяне на проект за тълкувателно решение в състав: **докладчик - съдия Невин Шакирова** и **членове на комисията: съдия Веселка Марева; съдия Димитър Димитров.**

III. Делото да се докладва на посочената комисия за произнасяне по чл. 7.1 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от ОСГК, ОСТК и ОСГТК на Върховния касационен съд (приети с решение на Пленум на ВКС от 15.11.2016 г.).

IV. Настоящото разпореждане да се публикува на вътрешния и външния сайт на ВКС - секция „Тълкувателни дела“, заедно с искането на министъра на Труда и социалната политика на Република България.

**ГАЛИНА ЗАХАРОВА -
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**